

גולדמן, נחום (1895-1982)

(Nahum Goldmann). מנהיג ציוני. ג' נולד בליטה ובילדותו נלקח לגרמניה. הוא קיבל תואר דוקטור במדעי הרוח ובמשפטים, והיה ממייסדי הוצאת 'אשכול' בברלין להוצאת האנציקלופדיה היהודים

(Encyclopaedia Judaica) בגרמנית ובעברית. עליית היטלר לשלטון קטעה את מפעל האנציקלופדיה, עד שבשנות ה-60 יזם ג' את חידושו בירושלים, והאנציקלופדיה יצאה לאור באנגלית ב-1971.

ב-1934-1940 היה ג' נציג הסוכנות היהודית ליד חבר-הלאומים בז'נווה, ומ-1935 נבחר לוועד-הפועל הציוני. ב-1940 עבר ג' לארצות-הברית, ואחרי המלחמה היה מראשי התנועה הציונית ב-1956-1968 נשיא ההסתדרות הציונית העולמית.

ב-1932 ארגן ג' את הוועידה המכינה להקמת הקונגרס היהודי העולמי, ואחר-כך היה לנשיא 'ועד המשלחות היהודיות' (Comité Des Délégations Juives).

עם הקמת הקונגרס היהודי העולמי ב-1936 נבחר ג' ליושב-ראש הוועד המנהל שלו, ועד 1939 היה גם נציגו ליד חבר-הלאומים בז'נווה. ג' מלא תפקידים מרכזיים במאבקי הקונגרס היהודי העולמי להבטיח את זכויות היהודים במרכז אירופה ובמזרחה ולגייס את העם היהודי ואת הכוחות הדמוקרטיים נגד הסתערות הנאצים. כנציג ליד חבר-הלאומים פנה ג' לארגון הבין-לאומי ולממשלות מדינות להבטיח את הארכת תחולתו של הסכם המיעוטים בשלזיה העלית (ראה ברנהיים, עצומת-), ובכך למנוע מלהחיל שם את החוקים האנטי-יהודיים שחוקקו הנאצים. ב-1938, כאשר חוקקה ממשלת אוקטוין גוגה ברומניה חוקים נגד היהודים, התלונן ג' לחבר-הלאומים על הפרת הסכם המיעוטים, והוקעת צעדיה של ממשלת רומניה בארגון הבין-לאומי תרמה לנפילת ממשלת גוגה ב-10 בפברואר 1938.

ג' ייצג את הקונגרס היהודי העולמי ואת הסוכנות היהודית בוועידת אווין, שכונסה עם החרפת בעיית הפליטים בעקבות סיפוח אוסטריה לגרמניה (אנשלוס) במרס 1938. אחרי כישלונה של הוועידה כתב ג', כי 'ועידת אווין היא כתב אשמה שאין למוחקו על העולם התרבותי ביחסו לרדיפת היהודים בידי הנאצים'. כדי לקדם הגירת יהודים מגרמניה ועלייתם לארץ השתתף ג', שלפני-כן היה מיוזמי החרם האנטי-נאצי, בהשגת הסכם ה'העברה' עם ממשלת גרמניה, ובכך התאפשרה העברת חלק מרכוש יהודי גרמניה לארץ.

גם אחרי שעבר לארצות-הברית ב-1940 פעל ג' במסגרת הסוכנות היהודית והקונגרס היהודי העולמי כאחד. הוא וסטיון ויז ניסו לגייס את דעת הקהל ואת יהודי ארצות-הברית לעזרת יהודי אירופה, וג' עמד בקשר הדוק עם משרדי הקונגרס היהודי העולמי בז'נווה

ובלונדון ובאמצעותם עקב אחר אימי הנאצים ביהודים. כאשר הגיע מז'נווה מברק רינגר, שנשלח באוגוסט 1942 ומסר על ה'פתרון הסופי', שמו ג' וסטיון וייז קץ לקשר השתיקה בדבר השמדתם של יהודי אירופה והפגיזו את הנשיא פרנקלין דלנו רוזולט ואת ממשלו בקריאות לעזרה, ובעקבות זאת הוקיעו כול מדינות בעלות-הברית את מדיניות ההשמדה של הנאצים והשמיעו אזהרה חמורה ואיום בעונש על מבצעי הפשע (דצמבר 1942). בניו יורק קמה מועצה מייעצת לענייני יהודים בראשותו של ג' ובה נציגים מ- 18 מדינות, ואורגנו משלוחי מזון ותרופות ליהודים בגטאות ובמחנות באירופה הכבושה. הוגשה תוכנית הצלה רבת היקף לוועידת ברמודה לענייני פליטים שהתכנסה ב- 1943, והוגש תזכיר לישיבתה הראשונה של אונררא באותה שנה. בדצמבר 1943 הושג היתר ראשון ממשרד האוצר האמריקני להעביר כספי סיוע ליהודים באירופה. ב- 1944 העלה ג' את התוכנית המקיפה הראשונה לשיקום היהודים אחרי המלחמה, ובכלל זה שלומים מגרמניה, מסירת רכוש יהודי שאין לו יורשים למטרת שיקום, וענישת הפושעים הנאצים.

אחרי המלחמה היה ג' יושב-ראש 'ועידת התביעות החומריות של היהודים מגרמניה' (Conference On Jewish Material Claims Against Germany) שהוא הקים, ואחר-כך מלא תפקיד חשוב בהשגת הסכם השילומים. ב- 1953-1977 היה ג' גם נשיא הקונגרס היהודי העולמי.